

handlingen bygger på en postad enkätstudie till 1 425 trafikskadade personer samt 20 djupintervjuer med trafikskadade i Sverige och Finland.

Avsikten har varit att klarlägga trafikskadades upplevelser av sin livssituation och sina levnadsförhållanden, bemärstrings(coping)strategier som nyttjats, samt eventuella skillnader mellan förhållandena i Sverige och Finland.

Belyser trafikolyckans konsekvenser

Lundälv konkluderar att den trafikskadade har betydande svårigheter att anpassa sig till skadans långsiktiga konsekvenser, att betydande stress uppstår härvidlag såväl individuellt som i det sociala nätverket, att familj och nära vänner spelar stor roll, samt att respondenterna i Sverige rapporterade en högre välfärdsnivå än de i Finland. Han förvånas över den underordnade roll som tillskrevs handikapporganisationerna.

Lundälv diskuterar även centrala begrepp som trafikolycka, funktionsnedsättning, nedsatt förmåga, handikapp, livskvalitet, coping, känsla av sammanhang, välbefinnande/välfärd, altruism, hedonism och heroism.

På nästan 500 sidor (inklusive sammanfattningar på svenska, finska och engelska, bilagor och register) hinner författaren i en tvärvetenskaplig kontext belysa många aspekter av trafikolyckans konsekvenser.

Ogrundat vetenskapligt innehåll

Han skriver genomgående med en empatisk och engagerad ton och lyckas också genom omfattande citering ur djupintervjuerna spegla det livsförändrande drama som en trafikolycka många gånger innebär. Detta är bokens huvudsakliga förtjänster enligt min mening. Däremot måste en icke obetydlig kritik riktas mot såväl form som vetenskapligt innehåll. Genom en stilistisk stringens, och därmed undvikande av upprepningar och stickspår, skulle bokens informationsvärde ha kunnat bibehållas trots en halvering av textmassan. Den vetenskapliga ansatsen är mycket bred och kommer bitvis att stå på lös grund på grund av bland annat metodval, bortfall samt heterogenitet avseende skada (»whiplash», ryggmärgsskada, hjärnskada, amputationer och »benskador»).

Bokens huvudsakliga värde utgörs, enligt min mening, i stället av dess breda exposé ur ett tvärvetenskapligt perspektiv av ett betydande, undervär-

derat samhällsproblem, snarare än av dess självständiga vetenskapliga slutsatser.

Trots dessa kritiska synpunkter anser jag att boken bör vara av värde främst för vårdgivare inom traumavård och rehabilitering samt som tankeställare åt berörda brukarorganisationer. •

Handbok i epilepsi – för vem?

Tim Betts. **Epilepsy, psychiatry and learning difficulty**. 172 sidor. London: Martin Dunitz Ltd. 1998. Pris £21.95. ISBN 1-85317-404-1.

Recensent: Anders Lundin, Överläkare, neurologiska kliniken, Karolinska sjukhuset, Stockholm.

Epilepsi hänfördes för ett sekel sedan till mentalsjukdomarna med det psykosociala stigma som detta innebar. Det fanns åtminstone två skäl till det. Det ena var bristande förståelse för de neurofysiologiska mekanismerna bakom epilepsin, det andra den höga förekomsten av psykisk sjuklighet bland personer med epilepsi. När epilepsin runt sekelskiftet började byta hemvist till neurologin skulle sjukdomen göras rumsren, och en del av den psykiatriska kunskapen städades ut och förlorades. I och med att psykiatrin de senaste decennierna stärkt sin medicinska profil och skapat kliniker i anslutning till kroppsjukhusen har förutsättningar för ett psykiatriskt intresse för epilepsi återuppstått.

Allmän handbok i epilepsi

Tim Betts är engelsk neuropsykiater och epileptolog från Birmingham. Den aktuella bokens titel skapar förväntningar på en monografi på temat epilepsi, psykiatri och inlärningssvårigheter. Desto snopnare blir man att finna en allmän handbok i epilepsi med ett psykiatriavsnitt på mindre än 20 procent av bokens innehåll. Boken går i stället igenom basala frågeställningar som etiologi, epidemiologi, klassifikation, medicinsk och kirurgisk behandling av epilepsi i största allmänhet. Mot slutet kommer ett i och för sig välskrivet avsnitt om psykiatriska aspekter på epilepsi, som dock är betydligt magrare än

till exempel det kapitel som samme författare skrivit 1993 för *Textbook of epilepsy* (ed Laidlaw et al). Begåvningshandikapp behandlas än mer sparsmakat, och titeln är i detta avseende obegriplig.

Mångfalden av möjliga interaktioner – hjärnskada, anfallsaktivitet, receptor- och transmittordysfunktion, samt sociala, psykologiska och genetiska faktorer – mellan anfallssjukdom och psykiatriska manifestationer framhålls. Begreppet »den epileptiska personligheten» avlivs, men begreppet »social apraxi» får sammanfatta de svårigheter med social interaktion som man inte sällan finner hos personer med epilepsi och annan cerebral dysfunktion. Relationen till stora psykiatriska syndrom som ångestsjukdomar, affektiva syndrom och psykosjukdom berörs liksom en del iktala yttringar som kan förväxlas med psykopatologiska fenomen.

Betydande överdiagnostik

Ett lite större avsnitt ägnas icke-epileptiska anfall, »pseudo-epileptiska anfall». Betts varnar här klokt för att alltför ofta tolka paroxysmala beteendeförändringar som uttryck för epilepsi. Han menar att det hos läkaren finns en lockelse att »tänka epilepsi» eftersom det öppnar vägen för en respektabel förklaringsmodell liksom för en rad specifika behandlingar. Överdiagnostiken av epilepsi är i själva verket betydande, framför allt i gruppen av »kronisk, terapiresistent epilepsi». Han demonstrerar hur diagnostiken kan bedrivas, men betonar också att diagnostiken av icke-epileptiska anfall aldrig kan göras helt säker utan är en klinisk diagnos grundad på en noggrann sammanvägning av alla tillgängliga undersökningsfynd.

Välskrivnen bok i behändigt format

Den avgörande invändningen mot boken är således den vilseledande titeln, som skapar osäkerhet om vilken målgrupp författaren egentligen riktat sig till. Det är annars en välskrivnen översikt, dock inte helt i enlighet med svensk tradition när det gäller farmakologisk behandling. Största fördelen är sannolikt det behändiga formatet, som gör den läsbar även för den som inte till vardags sysslar med epilepsi, som vill uppdatera sig på området men som inte har tid att avsätta en veckas arbete för att plöja igenom något av de ambitiösare aktuella standardverken inom epilepsiområdet. •